

*В. В. Карпенко,
студентка IV курсу
факультету міжнародно-правових відносин,
Національний університет «Одеська юридична академія»*

ОСОБЛИВОСТІ БАНКРУТСТВА ФІЗИЧНИХ ОСІБ-ПІДПРИЄМЦІВ

Актуальність статті зумовлена тим, що до недавнього часу для більшості суб'єктів господарювання процеси банкрутства були маловідомі. На сьогоднішній день, більшість вітчизняних підприємств потерпають від фінансових ускладнень, викликаних як зовнішніми загальнодержавними проблемами: нестабільність політичної ситуації, недосконалість законодавчої бази, спад виробництва, так і внутрішніми: неефективне використання коштів, недосконалий маркетинг, відсутність виробничого та фінансового менеджменту, незбалансованість фінансових потоків. Сукупність цих факторів викликає необхідність постійної діагностики фінансового стану суб'єктів підприємництва з метою запобігання банкрутства, формування захисних механізмів антикризового фінансового управління залежно від виявлених факторів та сили їхнього впливу.

Метою даної статті є вивчення банкрутства фізичних осіб підприємців як економічне явище та розгляд діючої практики щодо цих правовідносин.

Сьогодні фізичні особи підприємці відчують такі економічні явища як нерентабельність та неплатоспроможність, у зв'язку з чим у провадженні господарських судів збільшилась кількість справ про банкрутство фізичних осіб підприємців.

Банкрутство – це визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури.

Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» встановлює умови і порядок відновлення платоспроможності боржника – суб'єкта підприємницької діяльності або визнання його у визначених випадках банкрутом та застосування ліквідаційної процедури, повного або часткового задоволення вимог кредиторів.

Відповідно до чинного законодавства статус суб'єкта підприємницької діяльності громадянин отримує за умови державної реєстрації його як підприємця в порядку, встановленому ст. 58 Господарського кодексу України.

Законодавством України встановлені особливості правового статусу громадянина-підприємця. Серед таких особливостей насамперед необхідно виділити те, що фізична особа, яка займається підприємницькою діяльністю, не втрачає притаманних громадянину цивільних прав та обов'язків, у тому числі своєї дієздатності. У зв'язку з цим правові відносини, в які вступає громадянин-підприємець можна умовно поділити на два види: звичайні цивільні відносини громадянина з іншими особами та відносини, пов'язані зі здійсненням ним підприємницької діяльності [2, с. 110].

Стаття 90 ЗУ «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» визначає загальні положення про банкрутство фізичної

особи – підприємця. Підставою для визнання фізичної особи-підприємця банкрутом є його нездатність задовольнити вимоги кредиторів за грошовими зобов'язаннями та/або виконати обов'язок із сплати обов'язкових платежів.

Заява про порушення справи про банкрутство фізичної особи-підприємця можуть подати кредитори, за винятком кредиторів, вимоги яких пов'язані із зобов'язаннями, що виникли внаслідок заподіяння шкоди життю та здоров'ю громадян, кредитори, які мають вимоги щодо стягнення аліментів, а також інші вимоги за зобов'язаннями, нерозривно пов'язаними з особою кредитора. Мають право заявити свої вимоги від час провадження у справі про банкрутство.

До заяви фізичної особи-підприємця про порушення справи про банкрутство може бути доданий план погашення його боргів, копії якого надсилаються кредиторам та іншим учасникам провадження у справі про банкрутство.

Якщо відсутні заперечення кредиторів, господарський суд може затвердити план погашення боргів, що є підставою для зупинення провадження у справі про банкрутство на строк не більше трьох місяців.

План погашення боргів повинен включати:

строк його виконання;

розмір суми, яка щомісяця залишається боржнику – фізичній особі-підприємцю та членам його сім'ї для споживання;

розмір суми, яка буде щомісяця надаватися для погашення вимог кредиторів.

Господарський суд має право за вмотивованим клопотанням учасників провадження у справі про банкрутство фізичної особи-підприємця змінити план погашення боргів, у тому числі збільшити чи зменшити строк його виконання, розмір суми, яка щомісяця залишається боржнику і членам його сім'ї на споживання.

Якщо в результаті виконання боржником плану погашення боргів вимоги кредиторів задоволені в повному обсязі, провадження у справі про банкрутство припиняється.

У разі визнання фізичної особи-підприємця банкрутом до складу ліквідаційної маси не включається майно фізичної особи-підприємця, на яке згідно з цивільним процесуальним законодавством України не може бути звернено стягнення, та майно, яке перебуває у заставі з підстав, не пов'язаних із здійсненням такою особою підприємницької діяльності.

Господарський суд має право за вмотивованим клопотанням фізичної особи-підприємця та інших учасників провадження у справі про банкрутство, виключити із складу ліквідаційної маси майно фізичної особи-підприємця, на яке може бути звернено стягнення, якщо майно є неліквідним чи дохід від реалізації якого істотно не вплине на задоволення вимог кредиторів.

Правочини (договори) фізичної особи-підприємця, пов'язані з відчуженням або передачею іншим способом майна фізичної особи-підприємця заінтересованим особам протягом року до порушення провадження у справі про банкрутство, можуть бути визнані господарським судом недійсними за заявою кредиторів [1, с. 198]

Господарський суд розглядає вимоги, заявлені кредиторами або боржником, у строки, передбачені у ст. 91 Закону. За наслідками розгляду зазначених

вимог господарський суд виносить ухвалу про порядок і розмір задоволення вимог кредиторів.

Вимоги кредиторів задовольняються в такій черговості: спочатку задовольняються вимоги кредиторів за зобов'язаннями, забезпеченими заставою майна фізичної особи-підприємця; вимоги громадян, перед якими фізична особа-підприємець несе відповідальність за заподіяння шкоди життю та здоров'ю громадян, шляхом капіталізації відповідних періодичних платежів, у тому числі до Фонду спеціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України за громадян, які застраховані у цьому Фонді у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України; вимоги щодо стягнення аліментів; розрахунки щодо виплати вихідної допомоги та оплати праці особам, які працюють за трудовим договором (контрактом), і щодо виплати авторської винагороди, а також задовольняються вимоги, що виникли із зобов'язань щодо сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне та інше соціальне страхування;

у другу чергу задовольняються вимоги щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів);

у третю чергу проводяться розрахунки з іншими кредиторами. Вимоги кожної наступної черги задовольняються після задоволення вимог попередньої черги.

За недостатності коштів для задоволення у повному обсязі всіх вимог однієї черги, кошти всіх вимог однієї черги розподіляються між кредиторами відповідної черги пропорційно сумах їхніх вимог [3, с. 8].

Після завершення розрахунків з кредиторами фізична особа-підприємець, визнана банкрутом, звільняється від подальшого виконання грошових вимог кредиторів, що були заявлені після визнання фізичної особи-підприємця банкрутом.

Вимоги кредиторів щодо відшкодування шкоди, заподіяної життю та здоров'ю громадян, вимоги щодо стягнення аліментів, а також інші вимоги особистого характеру, які не були задоволені в порядку виконання постанови господарського суду про визнання фізичної особи-підприємця банкрутом або які погашені частково чи не заявлені після визнання такої особи банкрутом, можуть бути заявлені після закінчення провадження у справі про банкрутство відповідно в повному обсязі або в незадоволеній їх частині.

Таким чином, проблеми в соціально-економічному розвитку України останніх років привертають усе більшу увагу до вивчення питання про необхідність запровадження інституту банкрутства фізичних осіб, які не здійснюють підприємницької діяльності. Ще в 2009 році був внесений законопроект № 4273 «Про внесення змін до деяких законів України (щодо банкрутства фізичної особи)», за яким пропонувалося внести зміни до Закону «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» та до Цивільного кодексу та передбачити можливість визнання банкрутом фізичної особи.

На думку ряду фахівців, які займаються питаннями банкрутства, введення інституту банкрутства фізичних осіб в Україні може призвести до масових зловживань і утворення спеціалізованих фірм, які займатимуться фіктивним банкрутством фізичних осіб. Неконтрольоване банкрутство фізичних осіб створює серйозну загрозу банківській системі, оскільки передбачає погашення кредитних зобов'язань, тобто масове неповернення кредитів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мирутенко О.Л. Особливості банкрутства фізичних осіб-підприємців // Санація та банкрутство: Науково-практичний журнал. – 2012. №2. – 228 с.
2. Рибіна С.А. Особливості банкрутства фізичних осіб-підприємців // Санація та банкрутство: Науково-практичний журнал. – 2012. №1. – 323 с.
3. Югаєв М.В. Актуальні питання процедури банкрутства фізичної особи-підприємця // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2013. – №4. – 140 с.

*К. С. Кукишина,
студент магістратури юридичного факультету,
Запорізький національний університет*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ У СФЕРІ ПОРУШЕННЯ АВТОРСЬКИХ ТА СУМІЖНИХ ПРАВ

Національне законодавство у ст. 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права» містить перелік дій, які можуть кваліфікуватися як порушення авторського права [1, с. 2].

Зазначений перелік є загальним і невичерпним. На сьогодні найпоширенішими порушеннями авторського права є правопорушення, пов'язані з незаконним використанням виключних майнових прав авторів творів та незаконне розповсюдження творів. Так, прикладом зазначених порушень авторського права є розміщення без отримання відповідного дозволу автора (або авторів) чи інших правовласників творів на Internet-сайтах для вільного (платного чи безплатного) доступу, оприлюднення творів у кафе, барах, ресторанах за плату чи без такої (без сплати закладом роялті), завантаження твору або його частини в пам'ять мобільного телефону за плату або без такої тощо.

Окремим видом неправомірної діяльності (яка завдає величезних збитків), що проявляється у незаконному виготовленні та розповсюдженні контрафактних примірників об'єктів авторського права, є піратство.

В спеціальній юридичній літературі можна зустріти різні підходи до класифікації піратських дій. Так, наприклад, піратство у сфері авторського права поділяють на:

- 1) «чисте» піратство, яке пов'язане з напівлегальним оприлюдненням об'єкта авторського права;
- 2) піратство, пов'язане з підробкою об'єктів авторського права;
- 3) піратство, що проявляється у незаконному розмноженні копій об'єктів авторського права [2, с. 75].

У законодавстві України знайшли свою легалізацію терміни «контрафактні примірники твору» у ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» та «піратство» у п. «б» ч. 1 ст. 50 того ж закону. Згідно з нормативним визначенням «контрафактним примірником твору» буде твір, що відтворений, опублікований або розповсюджений з порушенням авторського права і суміжних прав, у тому числі примірник захищених в Україні творів, фонограм і відеограм, що ввозяться на митну територію України без згоди автора чи іншого